

o akşamki halveti, neş'esi el'le tutulur gibi hissediliyor.
Bu mısırâlar kendinin olduğuna gûyâ *Nedîm* şahâdet
ederek diyor ki:

*Ma'lûmdur benim suhanım mahlâs istemez
Fark eyler ânu şehrimizin nüktedanları¹*

1) Dergâh, 16 Mayıs, 1337 (1921).

RESİMSİZLİK VE NESİRSİZLİK

Milliyetimizi, kendime göre, idrâk ettiğimden beri
dılımdan düşmeyen bir cümle budur: "Resimsizlik ve
nesirsizlik.. (Bu) iki fecî noksanımız olmasaydı bizim
milliyetimiz bugün olduğundan yüz kat daha kuvvetli
olurdu..

Resimsizlik yüzünden cedlerimizin yüzlerini gö-
remiyoruz. Ah bu ne fecî hicrandır! Eski şehirlerimizi gö-
remiyoruz; yanmış yâhut yıkılmış nice binâlarımızı gö-
remiyoruz; eski kıyâfetlerimizi göremiyoruz; o kıyâfet-
lerin asırlar arasında, yavaş yavaş nasıl tekâmül ettik-
lerini anlayamıyoruz; vatanı kurduğumuz eski seferle-
rimizi, eski meydan muhârebelerimizi, bu muhârebeleri
başaran şerefli ordularımızı göremiyoruz. Ah, ah... Re-
simsizlik yüzünden daha neleri, daha neleri göremiyo-
ruz.

Topkapı Sarayı'nda bâzı meraklılara gösterilen
Hünernâme'nin minyatürlerine bakarken kaç defâ gön-
lümden bu özleyiş geçti: Ah, dedim, ne olurdu, her asrı-
mızın her manzarası, yalnız İstanbul değil, bütün Ana-

dolu ve Rumeli; Macaristan ve Akdeniz şehirlerimiz böyle minyatürlerde görünselerdi.

Hünernâme, Üçüncü Sultan Murad zamânında, *Sokollu Mehmed Paşa* sadrâzamken, bir Türk ressamının hem kendi devrini, hem de — Hazîne'den çıkarılıp kendine gösterilen mâzîye âit resimleri kopye ederek — mâzîyi tasvîr edişinden ibârettir.

Böyle olmakla berâber bu kitap ne kadar canlı, ne kadar düşündürücü, hâlis bir Türk'e ne kadar ürperme veren bir eserdir. Ya tıpkı Avrupa milletlerinde olduğu gibi, bizde de her şehirde ve her devirde birçok ressamlarımız olsaymış ve o ressamlar, herbiri kendi ihtisâsına göre, millî ve şahsî hayâtımızın her safhasını tasvîr etselermiş ve o tasvirler bize kadar gelselermiş, biz onlara bakarak, büyük, geniş ve derin târîhimizi her an görebilseymişiz! Ah! Ah! Bu ne üzüntülü bir özleyiştir.

İkinci bahse geçeyim. İkinci bahse, yâni nesirsizlik bahsine geçeyim. O büsbütün fecî bir noksandır.

Bilirim ki İslâmiyet'in resim düşmanlığı denilen kusûrunu — gaayet haklı olarak — lânetle yâd edenler bizi mahzâ onun körlettiğini tekrâr ederler. Ya nesirsizliğe ne diyelim? Onu İslâmiyet men'etmemişti. İyi nesir, hani Yûnânîler'in bilhassa ve bilhassa Lâtinler'in nesir dedikleri nesir, nihâyet vârisleri olan Avrupâlılar'a mîras bıraktıkları nesir, hulâsa bugün aydınlığının hududsuzluğuyla insanları insan eden nesir Araplar'da da yoktu, Acemler'de de yoktu. Biz zavallı Türkler Arap ve Acem'in tilmizleri olduğumuz için, ayrıca da, kendi millî kusûrumuz olarak, az yazdığımız için nesirsiz kaldık.

Mâzîmizi muhayyilenin bütün kudretiyle kâğıtların üzerinde enine boyuna tecessüm ettirmek şöyle dursun, doğru dürüst, kayıd ve tescîl bile edemedik.

Eğer Türk milletinin resim bir, nesir iki bu iki sanatı olsaydı bugün milliyetimizin kudreti, olduğundan yüz kat daha fazla olurdu. Muhayyileyi en fazla işleyen bu iki sanatı tâlih, bizden esirgedi. Cedlerimizin resimleri yok, onları hemen hemen bilmiyoruz. Minyatürlerden, Avrupa'nın o asırlardaki ressamlarının levhalarından hayâl meyâl onları seziyoruz. Nesrimiz, resmimize göre vardı: Lâkin yazık ki nesrimiz üç kusurla, mâlûldür. Çok az yazı yazmışız, çok kötü yazı yazmışız, çok kısa yazı yazmışız.

Çok az yazı yazmamızın sebebi, Medrese'nin Arap kitaplarını dizüstü çökerek okumak îtiyâdına atfolunur, bir de milletimizin asker ve iş eri olmasına atfolunabilir. Çok kötü yazmamızın sebebi, İran nesrinin nesirle modelimiz oluşudur. Hakîkatin ta kendisi budur ki yalnız Lâtin nesrine mensup olan milletler iyi yazmayı bildiler.

Çok kısa yazı yazmamızın sebebine gelince asıl esaslı kusur buradadır. Nesrin, yâni asıl mânâsıyla edebiyâtın yüzde seksenini târih, biyografi, hâtırât, siyâsî yazılar teşkîl eder. Hepsi birden nihâyet târih olan bu eserlerimizin adedce az olmalarından, kötü yazılmış olmalarından fazla kısa yazılmaları vahîm bir noksan teşkîl eder.

Evet târihlerimiz yüzde doksan mikyasda vak'aları, şahısları, yaşatmazlar. Muhayyile kudretini bula bula ancak *Şârihül-Menâr-zâde*'den *Na'tmâ*'nın aldığı parçalarda, *Evlîyâ Çelebi Seyâhatnâmesi*'nin birçok sahîfelerinde, *Silihdar*'ın bâzı sahîfelerinde bulabiliyoruz.

Şiir ve Nesir Şuûru

— *Türk Edebiyatı'nın Garp'den ve öz vatandan almaya mecbûr olduğu şeyler nelerdir?*

— Bu suâlê bir zaman cevap vermiş olanları hatırlıyorum. Bu suâl karşısında, hulâsaten diyorlardı ki: "Avrupa şiirinin ve nesrinin nevîleri ne ise, şekilleri nasılsa, sâhaları nereleri ise, bizde de aynen onlar olsun; lâkin şiir bizim rûhumuzu, nesir de bizim hayâtımızı aksettirsin., Göze mantıkî görünen bu müddeânın, zaman geçtikçe, çok kifâyetsiz bir görüş olduğu anlaşıldı.

Avrupakârî edebiyâtımız, ilk devresinden son devresine kadar, şekillerin ve nevîlerin hepsini benimsediği halde hâlâ iki noksan göze çarpıyor: Şiiri de, nesri de, umûmiyetle, tam Avrupalılar'ın anladıkları gibi anlamıyoruz ve özlediğimiz gibi, şiir, rûhumuzu, nesir de hayâtımızı, tam bir derecede aksettiremedi. Tam al-franga görünen şiirimizde, eski Şark şiirinin nakîsa tarafları olan, lûgatfûrûşluk, ıstılahperdazlık, zorâkî teşbîh ve istiâre oyuncakları, son zamanlara kadar, başlıca mârifetler sayılıyor; bundan başka, daha esaslı

Şark: Lâfız ve mânâ, tıpkı eskisi gibi birbirinden ayrı telâkkî ediliyor. Nesirde de, tıpkı böyle, *Nergisî* gibi münşîlerin oyunları devâm etti. Münşiyâne, yapmacıklı ve kof yazıların Avrupa nesrini tecellî ettirmiş olan birkaç iyi nâsirimizin nesrinden fazla rağbet görmüş olduğunu göz önüne getirenler, bizde, tam bir nesir şuûrunun henüz yerleşmemiş olduğuna kaani' olurlar.

Hulâsa: nevîleri, şekilleri, hattâ çıgırları almak kifâyet etmiyor; şiiri ve nesri onlar nasıl anlıyorlarsa tıpkı öyle anlamak ve ondan sonra kendi eserimize vücut vermek lâzım geliyor. Bizde, son nesil arasında böyle anlayanlar görülüyor; gerçek şiirimizi ve gerçek nesrimizi bu güzîdeler, yeni ve güzel bir merhaleye vardiirabiliyorlar.